

RUSYCYSTYCZNE
STUDIA
LITERATUROZNAWCZE
25

NR 3405

25

*R*usycystyczne
*S*tudia
*L*iteraturoznawcze

Praca zbiorowa pod redakcją
Haliny Mazurek i Jadwigi Gracli

Wydawnictwo
Uniwersytetu Śląskiego
Katowice 2015

REDAKTOR SERII: Historia Literatur Słowiańskich
Boena Tokarz

RECENZENCI:

Adam Bezwiński

Magdalena Dąbrowska

Joanna Mianowska

Kazimierz Prus

KOMITET REDAKCYJNY:

Iryna Betko

Nina Borkovskaya

Svetlana Goncharova-Grabovskaya

Witold Kołbuk

Ihor Kozlyk

Wanda Laszczak

Bogusław Mucha

Galina Nefagina

Małgorzata Semczuk-Jurska

Beata Siwek

Olga Skackova

Walenty Piłat

Anna Woźniak

REDAKTOR NACZELNY

Halina Mazurek

SEKRETARZ REDAKCJI

Jadwiga Gracla

Publikacja jest dostępna także w wersji internetowej:

Central and Eastern European Online Library
www.ceeol.com

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne (W imieniu Redakcji <i>Jadwiga Gracla</i>)	9
Magdalena DĄBROWSKA: Zapomniane karty z dziejów rosyjskich czasopism dla kobiet początku XIX wieku (wokół inicjatyw wydawniczych Michaiła Makarowa i Piotra Szalikowa)	11
Iryna BETKO: „Psalmem cichym, nowym”. <i>Psalmy Dawidowe</i> Tarasa Szewczenki a przy- swajanie liryki <i>Psalterza</i> w narodowej literaturze pięknej (w dwusetną rocznicę urod- zin Ukraińskiego Wieszcza)	23
Инна ПАНЕК: Трансцендентная «женственность» Валерия Брюсова и ее демоничес- кий эротизм	39
Nel BIELNIAK: O cygańskiej duszy, czyli artyści w opowiadaniach Aleksandra Kuprina	51
Patryk WITCZAK: Zagadnienie życia i śmierci w powieści <i>Sanin</i> Michaiła Arcybaszewa .	64
Marta NIEDZIELA-JANIK: Miłość — nienawiść — erotyzm. O postaciach kobiet w prozie Niny Sadur	73
Aleksandra ZYWERT: „Rosja śniegiem stoi”. Motyw śniegu/ lodu w twórczości Władimira Sorokina	86
Weronika BIEGLUK-LEŚ: Przeciw entropii. Saszy Sokołowa gry z czasem	96
Paulina CHARKO-KLEKOT: Iwan Wyrpajew i melodia tekstu dramatycznego	118
Katarzyna ROMAN-RAWSKA: Społeczny pesymizm w prozie Romana Sienczina	131
Jadwiga GRACLA: Przygody z klasyką? <i>Rewizor</i> Mikołaja Gogoła w interpretacji Łuka- sza Czuja	144
 VARIA	
Recenzja: Eulalia Papla: <i>Poeci wobec muzyki</i> . Kraków 2014, ss. 190 (<i>Halina Mazurek</i>)	153
Noty o autorach	157

СОДЕРЖАНИЕ

Вступительное слово (от имени научных редакторов <i>Ядвига Граця</i>)	9
Магдалена ДОМБРОВСКА: Забытые страницы из истории русских журналов для женщин начала XIX века (к вопросу об издательских инициативах Михаила Макарова и Петра Шаликова)	11
Ирина БЕТКО: «Псалмом тихим, новым». <i>Псалмы Давида</i> Тараса Шевченко в контексте лирики <i>Псалтири</i> в национальной художественной литературе (к двухсотлетию рождения украинского пророка)	23
Инна ПАНЕК: Трансцендентная «женственность» Валерия Брюсова и ее демонический эротизм	39
Нет БЕЛЬНЯК: О цыганской душе, или артисты в рассказах Александра Куприна	51
Патрик ВИТЧАК: Проблема жизни и смерти в романе <i>Санин</i> Михаила Арцыбашева	64
Марта НЕДЗЕЛЯ-ЯНИК: Любовь — ненависть — эротизм. Об образах женщин в прозе Нины Садур	73
Александра ЗЫВЕРТ: «Россия — это снег». Мотив снега/льда в творчестве Владимира Сорокина	86
Вероника БЕГЛЮК-ЛЕСЬ: Против энтропии. Саши Соколова игры со временем	96
Паулина ХАРКО-КЛЕКОТ: Иван Вырыпаев и мелодия драматического текста	118
Катажина РОМАН-РАВСКА: Общественный пессимизм в прозе Романа Сенчина	131
Ядвига ГРАЦЛЯ: Приключения с классикой? <i>Ревизор</i> Николая Гоголя в интерпретации Лукаша Чуя	144
РАЗНОЕ	
Рецензия: Эулалия Папля: <i>Поэты и музыка</i> . Краков 2014, с. 190 (<i>Халина Мазурек</i>)	153
Сведения об авторах	157

CONTENTS

Słowo wstępne (W imieniu Redakcji <i>Jadwiga Gracla</i>)	9
Magdalena DĄBROWSKA: The forgotten cards in the history of the Russian periodicals for women in the early 19th century (around the publishing initiatives of Mikhail Makarov and Peter Shalikov)	11
Iryna BETKO: Psalms of David by Taras Shevchenko in the context of the psalm-reception's tradition in ukrainian literature (in 200 th anniversary of the great national poet's birth)	23
Inna PANEK: Valery Bryusov's transcendental "femininity" and its demonic eroticism	39
Nel BIELNIAK: Gypsy Soul or Artists in Stories by Aleksandr Kuprin	51
Patryk WITCZAK: The Question of Life and Death in the novel <i>Sanin</i> by Mikhail Artsybashev	64
Marta NIEDZIELA-JANIK: Love — hate — eroticism. On types of women in Nina Sadur's prose	73
Aleksandra ZYWERT: "Russia was founded on snow". The motif of snow/ice in the works of Vladimir Sorokin	86
Weronika BIEGLUK-LEŚ: Against Entropy. Sasha Sokolov's Games with Time	96
Paulina CHARKO-KLEKOT: Ivan Vyrypaev and the Melody of Dramatic Text	118
Katarzyna ROMAN-RAWSKA: Social pessimism in the prose of Roman Senchin	131
Jadwiga GRACLA: Adventures with the Classics? Nikolai Gogol's <i>The Government Inspector</i> in the Interpretation of Łukasz Czuj	144
VARIA	
Recenzja: Eulalia Papla: <i>Poeci wobec muzyki</i> . Kraków 2014, ss. 190 (<i>Halina Mazurek</i>)	153
Noty o autorach	157

Słowo wstępne

Oddajemy w Państwa ręce 25 już tom „Rusycystycznych Studiów Literaturoznawczych”. Wzorem lat ubiegłych i tym razem postanowiliśmy nie koncentrować się wokół jednego tematu i stworzyć na łamach naszego czasopisma miejsce spotkania różnych poglądów, różnych szkół badawczych i przede wszystkim różnej — choć przecież zespolonej wokół wspólnego dziedzictwa kulturowego Słowian Wschodnich — tematyki. Cieszymy się, że i tym razem nasze zaproszenie przyjęli badacze o uznanej renomie, ale również młodzi naukowcy, których prace możemy na naszych łamach zaprezentować. To właśnie im — starym przyjaciołom, którzy towarzyszą „Rusycystycznym Studiom Literaturoznawczym” od dłuższego czasu i, mamy głęboką nadzieję, przyjaciołom nowym zawdzięczamy różnorodność prezentowanych tekstów.

Zamieszczone w 25 tomie prace poświęcone zostały w głównej mierze zagadnieniom związanym z literaturą rosyjską, co jednak jest dla nas niezwykle ważne, nie tylko najnowszym zjawiskom, ale także często już zapomnianej, a na pewno cieszącej się znacznie mniejszym zainteresowaniem spuściznie wcześniejszych epok: oświecenia, romantyzmu czy modernizmu. Takie zróżnicowanie pozwala na lepsze zrozumienie kultury Słowian, jej poznanie, i jednocześnie sprzyja rozwojowi zainteresowania wszystkimi mieszczącymi się w jej ramach zjawiskami.

Tradycyjnie też obok tekstów poświęconych epice i dramaturgii (bo te dwa rodzaje literackie stały się przedmiotem rozważań) można znaleźć szkic analizujący realizację teatralną, a obok tekstów poświęconych literaturze rosyjskiej również traktujące o literaturze ukraińskiej. W ostatniej części tomu umieściliśmy recenzje prac naukowych.

Wszystkie te teksty — reprezentujące różne gatunki wypowiedzi i odmienne koncepcje badawcze — wskazują na znaczne bogactwo dziedzictwa Słowian Wschodnich i jednocześnie, mamy nadzieję, inspirują do dalszych działań eksploracyjnych.

Chcielibyśmy, by łamy naszego czasopisma stały się miejscem wymiany i prezentacji różnych poglądów, czasem nawet sprzecznych punktów widzenia. Oddając w ręce czytelników kolejny jego tom liczymy na życzliwe jego przyjęcie.

W imieniu Redakcji
Jadwiga Gracla

Noty o autorach

Iryna Betko — profesor nadzwyczajny Uniwersytetu Warmisko-Mazurskiego w Olsztynie. Autorka ponad 120 prac naukowych (w tym 3 monografie ksikowych), opublikowanych głównie w Polsce i na Ukrainie, a także w Anglii, Izraelu, Kanadzie, Niemczech i Słowacji. Zainteresowania naukowe: historia literatury ukraińskiej od Rusi Kijowskiej do teraźniejszości (w tym poezja religijno-filozoficzna oraz najnowsza proza), translatoryka, archetypowa (mitograficzna) oraz feministyczna krytyka dzieł literackich, literatura rosyjska (A. Puszkina, M. Gogol, F. Tiutczew, A. Achmatowa, I. Brodskij i inni) i poezja nowogrecka (K. Kawafis, J. Seferis i inni). Adres e-mail: pss@op.pl

Weronika Biegluk-Leś — doktor, pracuje w Instytucie Filologii Wschodniosłowiańskiej Uniwersytetu w Białymstoku. Interesuje się poetyką prozy postmodernistycznej, szczególnie w kontekście gry językowej, teorią narracji oraz współczesnym dramatem rosyjskim. Autorka szeregu artykułów poświęconych rosyjskiemu postmodernizmowi. Adres e-mail: weronika.les@gmail.com

Nel Bielniak — adiunkt w Zakładzie Literatur Wschodniosłowiańskich w Instytucie Neofilologii Uniwersytetu Zielonogórskiego. Jej zainteresowania badawcze dotyczą literatury, kultury i filozofii rosyjskiej przełomu XIX i XX wieku (realizm, neorealizm, modernizm), zwłaszcza życia i twórczości Siergieja Siergiejew-Censkigo oraz Ilji Erenburga. Jest autorką monografii *Historia a jednostka w twórczości Siergieja Siergiejew-Censkigo* (2007). Najnowsze prowadzone przez nią badania mają na celu ukazanie wpływu poetyki realizmu oraz modernizmu na prozę Aleksandra Kuprina, a także wpisanie jego twórczości w szeroki kontekst zjawisk zarówno literackich, jak i historycznych, społecznych oraz filozoficznych przełomu XIX i XX wieku. Adres e-mail: nel.bielniak@wp.pl

Paulina Charko-Klekot — absolwentka filologii rosyjskiej na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, obecnie doktorantka na Uniwersytecie Śląskim. Rozprawę doktorską zamierza poświęcić przemianom w kreacji postaci kobiet w najnowszej dramaturgii rosyjskiej. Jej debiutem badawczym był artykuł poświęcony Leonidowi Andriejewowi jako psychologowi ludzkiej duszy, zamieszczony w tomie 22 „Rusycystycznych Studiów Literaturoznawczych” (2012). Adres e-mail: paulina_charko@interia.pl

Magdalena Dąbrowska — historyk literatury rosyjskiej, komparatysta, profesor Uniwersytetu Warszawskiego. Prowadzi badania nad literaturą rosyjską czasów Owiecienia oraz rosyjsko-zachodnioeuropejskimi związkami literackimi i kulturalnymi. Jest autorką dwóch monografii (*Rosyjska*

opowie sentymentalna przeomu XVIII i XIX wieku, 2003; *Dla pożytku i przyjemności. Rosyjska podróż sentymentalna przeomu XVIII i XIX wieku*, 2009) oraz kilkadziesiąt artykułów naukowych, powiconych w wikszozi zapomnianym pisarzom, wydarzeniom i zjawiskom literackim. Od 2012 roku jest dyrektorem Instytutu Rusycystyki Uniwersytetu Warszawskiego i kierownikiem Zakadu Historii Literatury Rosyjskiej UW. Adres e-mail: m.dabrowska@uw.edu.pl

Jadwiga Gracla — doktor nauk filologicznych w zakresie literaturoznawstwa, obecnie związana z Uniwersytetem Warszawskim. Zainteresowania badawcze: dramaturgia i teatr przełomu XIX i XX wieku, wzajemne powiázania i wpływy. Autorka ksiázek: *Dramaturgia rosyjska przełomu XIX i XX wieku w świetle przemian teatru w Europie* (Katowice 2001), *Dramat wobec sceny* (Katowice 2013), licznych publikacji z dziedziny historii dramatu i teatru. Sekretarz redakcji „Rusycystycznych Studiów Literaturoznawczych”. Adres e-mail: jadwiga.gracla@us.edu.pl

Marta Niedziela-Janik — doktorantka na Uniwersytecie Śląskim. Interesuje się rosyjską dramaturgią współczesną, zwłaszcza twórczością Niny Sadur oraz jej córki Jekatieriny Sadur. Obszarem jej badań jest mistyka, fantastyka w dramaturgii obu pisarek. Debiutowała w „Slavii Orientalis” (2011, nr 1). Adres e-mail: innapanek@interia.eu

Inna Panek — doktor, absolwentka malarstwa oraz filologii rosyjskiej Uniwersytetu Zielonogórskiego, absolwentka studiów doktoranckich na Uniwersytecie im. Masaryka w Brnie. Obecnie adiunkt na Wydziale Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego. Z pochodzenia Ukrainka, przez wiele lat mieszkająca w Rosji. Zainteresowanie naukowe: badanie zwiázków literacko-malarskich. Związki „sztuk siostrzanych” — malarstwa i literatury. Adres e-mail: innapanek@interia.pl

Katarzyna Roman-Rawska — doktorantka w Instytucie Rusycystyki Uniwersytetu Warszawskiego. Pisze pracę na temat zwiázków polityki i literatury na przykładzie najnowszej prozy rosyjskiej (2000—2015). Jej zainteresowania badawcze to także socjologia literatury oraz socjologia filmu rosyjskiego. Jest laureatką konkursu Narodowego Centrum Nauki: Etiuda 3. Adres mailowy: katarzyna.roman@uw.edu.pl

Patryk Witczak — historyk i rusycysta, doktorant Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy w zakresie literaturoznawstwa. Jego zainteresowania badawcze koncentrują się wokół prozy emigrantów rosyjskich „pierwszej fali” (ze szczególnym uwzględnieniem twórczości Michaiła Arcybaszewa i Marka Aldanowa) oraz wątków tanatologicznych w literaturze. Publikował w następujących czasopismach naukowych: „Polilog. Studia Neofilologiczne” (2013, 2014), „Acta Polono-Ruthenica” (2013), „Acta Neophilologica” (2014), „Folia Litteraria Rossica” (2014), „Heteroglossia. Studia kulturoznawczo-filologiczne” (2013) i „Literaturnyje znakomstva” (2013, 2014). Adres e-mail: witzakptrk@wp.pl

Aleksandra Zywert — dr hab. adiunkt w Zakadzie Literatury Rosyjskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Zajmuje się literaturą rosyjską XX i XXI w. Autorką ksiázek *Powieści Borysa Pilniaka lat 20.* i *Pisarstwo Włodzimierza Wojnowicza* oraz szeregu artykułów poświęconych twórczości m.in. takich autorów jak Władimir Sorokin, Wiktor Pielewin, Anna Starobiniec, Siergiej Łukjanienko. Adres e-mail: olazywert@o2.pl

Redaktor
SANDRA TRELA

Projektant okładki
AGNIESZKA SZYMALA

Redaktor techniczny
MAŁGORZATA PLEŚNIAR

Korektor
MARZENA MARCZYK

Łamanie
EDWARD WILK

Copyright © 2015 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336

ISSN 0208-5038

(wersja drukowana)

ISSN 2353-9674

(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Nakład: 90 + 50. Ark. druk. 10,0. Ark. wyd. 13,0.
Papier offset. kl. III, 90 g   Cena 20 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, Spółka Jawna
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek